

B.R.S. (RFM/RHSM) Sem.-6 Examination
Elective-8

Human Resource Development

April-2025

Time : 2-30 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નનાં ગુણ સમાન છે.

- ૧ માનવ સંસાધન વ્યવસ્થાપનનો અર્થ આપી, તેનાં લક્ષણો વિશે લખો. ૧૪
અથવા
- ૧ કામદાર કલ્યાણની જરૂરિયાત અને હેતુઓ વિશે વિગતે લખો. ૧૪
- ૨ ભારતમાં સામાજિક સુરક્ષાનાં કાયદાઓ - કારખાના ધારો ૧૯૪૮. કામદાર કલ્યાણ સંબંધી જોગવાઈઓ વિશે લખો. ૧૪
અથવા
- ૨ માનવ સંસાધન આયોજનનો અર્થ આપી, તેનાં ઉપર અસર કરતાં પરિબલો વિશે લખો. ૧૪
- ૩ તાલીમનો અર્થ આપી, મહત્વ સમજાવી, તેનાં હેતુઓ વિશે લખો. ૧૪
અથવા
- ૩ ઔદ્યોગિક સંબંધોનો અર્થ આપી, ઔદ્યોગિક સંબંધોનાં પક્ષકારો વિશે સમજાવો. ૧૪
- ૪ ઔદ્યોગિક ઝઘડાનો અર્થ આપી, તેનાં ઉકેલો અને ઉપાયો વિશે સમજાવો. ૧૪
અથવા
- ૪ તાલીમનાં પ્રકારો અને પદ્ધતિઓ વિશે વિગતે સમજાવો. ૧૪
- ૫ નીચેના પ્રશ્નોનાં જવાબ આપો (ગમે તે સાત) : ૧૪
- (૧) આયોજનનાં પ્રકારો જણાવો.
(૨) સામાજિક સુરક્ષા એટલે શું?
(૩) માનવ સંસાધન સંચાલનમાં ચાર 'M' નું મહત્વ સમજાવો.
(૪) માનવ સંસાધનની વ્યાખ્યા સ્પષ્ટ કરો.
(૫) “માનવ જીવંત સાધન છે”. વિધાન સમજાવો.
(૬) લઘુત્તમ વેતન ધારો એટલે શું?
(૭) I.L.O. નું પૂરું નામ જણાવી, તેનું કાર્ય સમજાવો.
(૮) સંચાલનમાં શ્રમ જીવંત સાધન તરીકે અગત્યનું પરિબલ છે. સમજાવો.
(૯) કામદાર ગ્રેજ્યુઈટી ધારો જણાવો.
(૧૦) કામદાર કલ્યાણનો અર્થ સમજાવો.
(૧૧) પ્રોવિડન્ટ ફંડ એટલે શું?